

P R E D G O V O R

OPĆOJ UREDBI RIMSKOG MISALA

Rubrike novih liturgijskih knjiga uvelike se razlikuju od onih u starim knjigama. Dok su to prije bili samo više-manje suhoparni propisi, sada sadrže teološko-liturgijsko-pastoralne uvode u obredna zbivanja. Stoga ih nije dosta jedanput proučiti i njih se držati, nego ih valja uvijek iznova razmatrati.

Kad se radi o Misalu, mnogima je to do sada bilo i nemoguće činiti u cijelosti. Malo ih je naime kojima je poznato da novi latinski Misal ima na početku Predgovor Općoj uredbi i da sadrži 15 točaka. Hrvatsko izdanje Misala nema toga Predgovora, jer ga je Kongregacija za bogoštovlje nadodala nešto kasnije. Povod su joj dale neke zamjerke novim misnim tekstovima koje su potekle i od nekoliko viših crkvenih dostojanstvenika. Primjedbe su se odnosile osobito na, kako su rekli, premalo naglašen žrtveni značaj Mise, na nedovoljno istaknutu ulogu ministerijalnog svećeništva i na preveliko uvođenje živog jezika. Stoga ovaj Predgovor, sastavljen od vrsnih stručnjaka spomenute Kongregacije i potvrđen od pape Pavla VI, predstavlja i neku »apologia pro vita sua«, dotično cijele liturgijske reforme koju je II. vatik. koncil izveo pod vodstvom pape Pavla VI.

Ne znamo kad ćemo dobiti službeni prijevod toga Predgovora, kao i inih 11 obrazaca za »sveopću molitvu« što ih latinski Misal ima od početka. Stoga ovdje objelodanjemo taj Predgovor u cijelosti u našem prijevodu koji je učinjen prema latinskom izvorniku (MISSALE ROMANUM, ed. typica, typis polyglottis Vaticanis 1970, str. 19—26) i kasnije uspoređen s njemačkim prijevodom. — Nap. ur.

1. Kad je Krist Gospodin imao sa svojim učenicima slaviti pashalnu večeru, na kojoj je ustanovio žrtvu svoga Tijela i Krvi, naredio je (Lk 22, 12) da mu pripreme veliko i prostrto blagovalište. Crkva je uvijek smatrala da se ta naredba odnosi i na nju kad je donosila odluke o spremanju ljudskih duša, obredima i tekstovima koji su u vezi sa slavljenjem presvete Euharistije. Novi su dokaz te skrbi i sadašnje odredbe, donesene odlukom II. vatik. sabora, kao i novi Misal kojim se odsada u slavljenju Mise služi Crkva rimskog obreda. Sve je to također i dokaz vjere Crkve i njezine neizmjerne ljubavi prema najvećem euharistijskom otajstvu; a isto tako, iako su unesene neke nove stvari, i o neprekidnoj i povezanoj crkvenoj predaji.

Svjedočanstvo nepromijenjene vjere

2. Prema svopćoj predaji Crkve, Tridentski je sabor svečano proglasio žrtveni značaj Mise.¹ Ponovno ga je naglasio II. vatik. sabor i o

¹ Sessio XXII, 17 sept. 1562.

Misi donio ove značajne izreke: »Naš je Spasitelj na posljednjoj večeri, one noći kad bijaše izdan, ustanovio euharistijsku žrtvu svoga Tijela i Krvi, da ovjekovječi žrtvu na križu kroz stoljeća, sve dok ne dođe, te tako Crkvi, svojoj ljubljenoj Zaručnici, povjeri spomen-čin svoje smrti i uskrsnuća.«²

Ono što Koncil uči, to misni obrasci trajno izražavaju. Nauka, naime, kako je označuje sažeto izreka Leonova Sakramentara: »kad god se slavi spomen ove žrtve, vrši se djelo našega spasenja«,³ prikladno je i točno razvijena u Euharistijskim molitvama. U njima svećenik, u ime svega naroda okrenut prema Bogu, obavlja Kristovo spominjanje, zahvaljuje Bogu i prinosi mu žrtvu živu i svetu kao žrtvu Crkve i žrtvu kojom je sam Bog htio biti ublažen.⁴ Misnik moli da Kristovo Tijelo i Krv bude žrtva Ocu ugodna i svemu svijetu spasonosna.⁵

Na taj način u novom Misalu crkveni zakon molitve odgovara neprestanom zakonu vjere. On nas uči da je jedna te ista žrtva, uz razliku načina kojim se prikazuje, žrtva križa i njezino sakramentalno obnavljanje u Misi, kako ga je Krist Gospodin ustanovio na Posljednjoj večeri i naredio apostolima da ga obnavljaju na njegov spomen. Stoga je Misa žrtva hvalna, zahvalna, pomirbena i naknadna.

3. Drugi vatikanski sabor⁶ i drugi dokumenti crkvenog učiteljstva⁷ potvrđuju također i čudesnu tajnu stvarne Gospodinove prisutnosti pod euharistijskim prilikama, i to u istom smislu i jednakim riječima kako je tu vjersku istinu definirao Tridentski sabor.⁸ To se u misnom slavlju ne izjavljuje samo riječima posvećenja, kojima pretvaranjem biti kruha i vina Krist biva nazočan, nego također i značenjem i iskazivanjem najviše počasti i klanjanja u euharistijskom bogoslužju. Iz istog razloga odredbe navode kršćanski narod da to čudesno otajstvo na poseban način štuje i klanja mu se na dan Gospodnje večere, u četvrtak Svetog tjedna, i na svetkovinu presvetog Kristova Tijela i Krvi.

4. Narav ministerijalnog svećništva, koje je svojstveno prezbiteru koji u Kristovoj osobi prinosi žrtvu i predsjedava svetom narodu, ističe se oblikom istog obreda i odlučnijim mjestom i ulogom samog svećenika. Razlozi su te uloge izneseni te se jasnije i potanje tumače u predslavlju Mise za posvetu ulja u četvrtak Svetog tjedna kad se spominje ustanova svećništva. To predslavlje objašnjuje da se svećenička vlast dijeli polaganjem ruku, navodeći pojedine službe, opisuje kako je ta vlast nastavak vlasti Krista, Velikog svećenika Novog zavjeta.

² Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 47; cf. Const. dogm. de Ecclesia, *Lumen Gentium*, nn. 3,28; Decr. de Presbyterorum ministerio et vita, *Presbyterorum ordinis*, nn. 2, 4, 5.

³ Cf. *Sacram. Veronense*, ed. Mohlberg, n. 93.

⁴ Cf. *Prex Eucharistica III*.

⁵ Cf. *Prex Eucharistica IV*.

⁶ Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, nn. 7, 47; Decr. de Presbyterorum ministerio et vita, *Presbyterorum ordinis*, nn. 5, 18.

⁷ Cf. Pius XII, *Litt. Enc. Humani generis*, A. A. S. 42 (1950) pp. 570-571; Paulus VI, *Litt. Enc. Mysterium Fidei*, A. A. S. 57 (1965) pp. 762-769; *Sollemnis Professio Fidei*, A. A. S. 60 (1968) pp. 442-443; S. Congr. Rituum, *Instr. Eucharisticum mysterium*, 25 maii 1967, nn. 3 f, 9; A. A. S. 59 (1967) pp. 543, 547.

⁸ Cf. *Sessio XIII*, 11 oct. 1551.

5. Po naravi ministerijalnog svećeništva osvjetljuje se i jedno drugo vrlo važno svećeništvo, tj. kraljevsko svećeništvo vjernika, kojih se duhovna žrtva dogotavljala po službi prezbitera u jedinstvu sa žrtvom Krista, jedinog Posrednika.⁹ Ta slavljenje Euharistije čin je cijele Crkve u kojemu svatko treba vršiti samo ono i sve ono što na njega spada s obzirom na stepen što ga tko zauzima u Božjem narodu. Time se postizava da se sada više pazi na neke oblike slavljenja kojima se kroz stoljeća katkada posvećivalo manje brige. Kršćanski je, naime, narod Božji narod, narod stečen Kristovom Krvlju, od Gospodina okupljen, njegovom riječju hranjen; narod koji je pozvan da Bogu upravlja molbe čitave ljudske obitelji; narod koji prinoseći žrtvu u Kristu zahvaljuje za otajstvo spasenja: napokon, taj se narod, kad se pričešćuje Kristovim Tijelom i Krvlju, sjedinjuje u jedno. Iako je taj narod svet po svom porijeklu, ipak u svetosti stalno raste svjesnim, djelatnim i plodnim sudjelovanjem u euharistijskom otajstvu.¹⁰

Objašnjuje se neprekidna tradicija

6. Kad je II. vatic. sabor izdao odredbe po kojima se ima preispitati Red mise, uz ostalo je naredio da se neki obredi nanovo uspostave »prema davnom pravilu svetih otaca«.¹¹ Tu se poslužio istim riječima kojima je sv. Pio V. apostolskom konstitucijom »Quo primum« god. 1570. objelodanio tridentski Misal. Već zbog same te sukladnosti u riječima može se reći da oba Rimska misala, iako ih dijele četiri stoljeća, obuhvataju jednu te istu predaju. Ako se promatraju unutarjni elementi ove tradicije, uvidjet će se kako drugi Misal izvrsno i sretno usavršuje prvoga.

7. U onim teškim prilikama — kad je bila pokolebana katolička vjera u žrtveni značaj Mise, u ministerijalno svećeništvo, u stvarnu i trajnu Kristovu prisutnost pod euharistijskim prilikama — sv. Piju V. je bilo najviše do toga da, uz vrlo malene izmjene svetih obreda, sačuva noviju predaju koja je bila neopravdano napadana. U stvari se taj Misal od god. 1570. vrlo malo razlikuje od prvotiskanog Misala god. 1474, a taj opet vjerno ponavlja Misal iz vremena pape Inocenta III. Usto rukopisi Vatikanske biblioteke, iako su unijeli po koji ispravak, ipak nisu omogućili da se u istraživanju »starih i pouzdanih autora« postigne nešto više nego su bili u stanju to učiniti srednjovjekovni liturgijski komentatori.

8. Danas, naprotiv, ono »pravilo svetih otaca« koje su slijedili izdavači Misala sv. Pija V. obogaćeno je nebrojenim raspravama. Nakon što je god. 1571. po prvi put izdan Gregorijanski Sakramentar, kritički su tiskom često bili izdani Rimski i Ambrozijanski Sakramentari, kao

⁹ Cf. Conc. Vat. II, Decr. de Presbyterorum ministerio et vita, **Presbyterorum ordinis**, n. 2.

¹⁰ Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, **Sacrosanctum Concilium**, n. 11.

¹¹ Const. de Sacra Liturgia, **Sacrosanctum Concilium**, n. 50.

i stare španjolske i galikanske liturgijske knjige. Sva su ta djela iznijela na vidjelo mnogo, dotad nepoznatih, molitava od ne male duhovne koristi i vrijednosti.

Isto tako su sada poznate predaje prvih stoljeća, prije nego su nastali različiti istočni i zapadni obredi, jer je pronađeno toliko liturgijskih dokumenata. Osim toga, uznapredovalo je i proučavanje teološke nauke svetih otaca o euharistijskom otajstvu i na taj način osvijetljeno naučavanje izvrsnih otaca iz kršćanske starine, kao npr. sv. Ireneja, sv. Ambrozija, sv. Ćirila Jeruzalemskoga i sv. Ivana Krizostoma.

9. Stoga »pravilo svetih otaca« traži ne samo da se sačuva ono što su nam izručili bližnji pretci, nego da se zahvate i dublje istraže sva prošla vremena Crkve i svi načini kojima je iznesena njezina jedinstvena vjera. Ona je izražena raznovrsnim oblicima ljudske i civilne kulture kakva se nje govala u semitskim, grčkim i latinskim krajevima. Takav nam širi zahvat omogućuje da uvidimo kako Duh Sveti dariva Božjem narodu divnu vjernost neprocjenjivom pokladu vjere, i to uza svu ogromnu raznolikost molitava i obreda.

Prilagodba novim prilikama

10. Novi, dakle, Misal svjedoči o »zakonu molitve« Rimske crkve i čuva poklad vjere koji nam je predan od prošlih koncila te sa svoje strane označuje važan napredak u liturgijskoj predaji. Kad oci II. vatic. sabora ponavljaju dogmatske izričaje Tridentskog sabora, govore u sasvim drugom vremenskom razdoblju. Stoga su mogli donijeti pastoralne odluke i savjete koji se pred četiri stoljeća nisu mogli ni predvidjeti.

11. Već je Tridentski sabor priznao veliku katehetsku korist sadržanu u misnom slavlju. No on ipak nije mogao u ondašnjim prilikama crkvenog života doći do njezinih plodova. Mnogi su, naime, tada tražili da se u obavljanju euharistijske žrtve upotrebljava narodni jezik. Uza sva takva traženja Koncil je, vodeći računa o prilikama onog vremena, smatrao svojom dužnošću ponovo naglasiti Crkvi predanu nauku. Prema toj nauci euharistijska je žrtva u prvom redu čin samoga Krista pa stoga na njezinu uspješnost ne upliva način na koji vjernici u njoj učestvuju. Koncil je to odlučio ovim čvrstim i ujedno umjerenim riječima: »Iako Misa sadrži mnogo pouke za vjerni narod, ocima se ipak nije učinilo prikladnim da se ona općenito slavi u narodnom jeziku«. ¹² Isto tako je osudio one koji bi mislili da »treba odbaciti obred Rimske crkve po kojemu se tiho izgovaraju dio kanona i riječi posvećenja, ili da se Misa može slaviti samo u narodnom jeziku«. ¹³ Ipak, dok je Koncil s jedne strane zabranio narodni jezik u Misi, s druge je strane naredio da mjesto toga pastiri duša drže prikladne kateheze. »Kako ne bi Kris-

¹² Sessio XXII, Doctr. de Missae Sacrificio, cap. 8.

¹³ Conc. Trid., Sessio XXII, Doctr. de SS. Missae Sacrificio, cap. 9.

tove ovce gladovale..., sveti sabor naređuje pastirima i pojedinim dušobrižnicima da za vrijeme Mise, sami ili po drugima, tumače misne tekstove te da uz ostalo ponešto objasne i otajstvo te presvete žrtve, i to naročito nedjeljom i blagdanom«. ¹⁴

12. Kad je II. vatic. koncil sazvan da Crkvu i njezino apostolsko služenje prilagodi potrebama ovoga vremena, vidio je poput Tridentuskog sabora poučno i pastoralno značenje svete liturgije. ¹⁵ Budući da više nema nijednog katolika koji bi tvrdio da sveti obred, obavljen na latinskom jeziku, nije zakonit i uspješan, Koncil je mogao dozvoliti: »Bit će nerijetko vrlo korisno za puk upotrijebiti narodni jezik« i ovlastio je da se to učini. ¹⁶ Živa spremnost, kojom je ta odluka svuda dočekana, zacijelo je učinila da se, pod vodstvom biskupa i same Apostolske stolice, svi liturgijski čini, u kojima narod sudjeluje, mogu vršiti na narodnom jeziku, da bi potpunije shvatilo otajstvo koje se upravo slavi.

13. Pošto je narodni jezik u svetoj liturgiji važno sredstvo kojim se jasnije iznosi kateheza o otajstvu koje je sadržano u dotičnom slavlju, II. vatic. sabor je još odredio da se provedu neki propisi Tridentuskog sabora, koji posvuda nisu bili izvršeni, kao homilija nedjeljom i blagdanom, ¹⁷ i da se u same svete obrede umetnu neke kratke napomene. ¹⁸

II. vatic. sabor je također posebno preporučio da »je kod Mise savršenije ono učestvovanje, kad vjernici nakon misnikove pričesti blaguju Tijelo Gospodnje od te iste žrtve«. ¹⁹ Time je potaknuo da se ostvari želja tridentskih otaca, naime, da kod svete Euharistije savršenije sudjeluju »vjernici koji se u svim Misama pričeste ne samo duhovno već i sakramentalnim primanjem Euharistije«. ²⁰

14. Potaknut tim istim duhom i pastoralnim nastojanjem II. vatic. sabor je mogao na nov način odvagnuti i tridentsku odredbu o pričesti pod objema prilikama. Pošto danas nitko više ne stavlja u sumnju nauku o potpunosti pričesti kad se Euharistija prima pod prilikom samog kruha, Koncil je dozvolio da se ona katkada primi pod objema prilikama, naime, kad se po jasnijem znaku sakramentalnog znaka pruža posebna prigoda za dublje shvaćanje otajstva u kojemu vjernici sudjeluju. ²¹

15. Na taj način, kada Crkva kao učiteljica istine ostaje vjerna svojoj zadaći čuvajući »staro«, tj. poklad predaje, istodobno ispunjava i dužnost da razmotri i razborito uvede i »novo« (usp. Mt 13,52).

¹⁴ Ibid., cap. 8.

¹⁵ Cf. Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 33.

¹⁶ Ibid., n. 36.

¹⁷ Ibid., n. 52.

¹⁸ Ibid., n. 35,2.

¹⁹ Cf. Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 55.

²⁰ Sessio XXII, Doctr. de SS. Missae Sacrificio, cap. 6.

²¹ Cf. Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 55.

Jedan, naime, dio novog Misala bolje prilagođuje molitve Crkve potrebama našeg vremena. To prije svega čini u obrednim Misama i onima za razne potrebe gdje se zgodno povezuje predaja i novina. Isto tako, dok se iz najstarije crkvene predaje ostali sačuvani mnogi čitavi izričaji kako ih je crpio i objavljivao često izdavani Rimski misal, drugi se odnose na sadašnje zahtjeve i prilike; neki su opet nedavno sastavljeni od misli, a često i od istih riječi, preuzetih iz novih koncilnih dokumenata, kao npr. molitve za Crkvu, za laike, za posvećenje ljudskog rada, za zajedništvo svih naroda i za neke određene potrebe našeg vremena.

Imajući u vidu svijet kakav je sada, čini se, da se tom časnom blagu starih tekstova nije nanižala nikakva nepravda kad su izmijenjeni neki izričaji da bi se prikladnije izrazilo jezikom današnje teologije i istinski iznijelo sadašnje stanje i život Crkve. Stoga su promijenjeni neki izrazi koji govore o vrednovanju i upotrebi zemaljskih dobara, a isto tako i neki koji su pominjali oblike pokore koji su bili svojstveni drugim razdobljima crkvene povijesti.

Na taj su način liturgijske naredbe Tridentskog koncila na više mjesta upotpunjene i usavršene odredbama II. vatic. koncila. On je dovršio nastojanje da se vjernici približe svetoj liturgiji. Ta su se nastojanja poduzimala kroz četiri zadnja stoljeća, a naročito u novije doba kad su sv. Pio X. i njegovi nasljednici najviše promicali liturgijsku obnovu.

Preveo:
Martin Kirigin

KNJIGA DUHOVNIH VJEŽBI U VATIKANU

Marijan Magrassi OSB: KRISTOM ZAHVAĆENI, Čokovac — Tkon 1978. Str. 260 velikog formata. Cijena 80— din. Narudžbe: Benediktinke sv. Luce, 59000 Šibenik. — Ovo su duhovne vježbe koje je opat Magrassi, sada nadbiskup u Bariju, održao 1977 godine u Vatikanu. O njima piše kard. Šeper u Uvodnoj riječi: »Već taj naslov pokazuje za čim smjeraju te konferencije. Prema autoru duhovne vježbe imaju iskustvo, doživljaj vjere. Duhovno je iskustvo za njega kao neki otisak koji Bog ostavlja u dubini duše, neka vrst spoznaje koja zahvaća čitavog čovjeka. Stavlja se naglasak na doživljajni elemenat u duhovnom životu, na iskustveno doživljavanje Boga, njegovih istina i otajstava...«